

Poeme cu Marx

Iulian BOLDEA

Recenta carte *La masă cu Marx* de Matei Vișniec (Ed. Cartea Românească, 2011) vine după o absență a autorului din spațiul editorial al poeziei de unsprezece ani, timp în care interesul lui Matei

Vișniec s-a concentrat cu pregnanță asupra dramaturgiei, domeniu în care a reperat succese de nivel european. Un poem cu tentă programatică redă drama cuvântului, vehicul alunecos, de o transparentă trucată, ce pervertește și acuză, totodată, ispitele și metamorfozele istoriei, avatarurile sufletului reificat și ale unei întregi lumi alienante: „Târfe/ târfe au devenit cuvintele/ târfe ieftine care se culcă pe/bani puțini/ cu cine vrei și cu cine nu vrei// cuvântul *patrie* se culcă/ absolut cu toată lumea/ pe bani sau pur și simplu/ pentru promisiuni de tandrețe/ cuvântul *viitor* ne sărută pe toți pe gură/ de dimineața până seara// dar cea mai insuportabilă târfă/ e cuvântul *moarte*/ fără niciun ban și nechemată/ te așteaptă în pat/ când vrei și când nu vrei/ excitată până la cer umedă până la oase” (*Absolut cu toată lumea*). Faptul că mesajul pe care poetul îl înregistrează în relief nervos al verbului este unul încifrat, labil, lipsit de consistență apodictică, traduce, cum s-a mai spus, firea autorului, minată de dezabuzare sceptică, de neîncredere în cuvânt și în posibilitățile sale de a transcrie realul fără eroare: „drama pe care am trăit-o eu însă/ va rămâne mută/ secretul pe care am vrut să vi-l transmit cu acest poem/ va fi o veșnică ridicare din umeri”.

Rostirea poetică este una care înscenează în spațiul textului o metafizică burlască, în care tragicul și comicul se întrepătrund, sugerând o expresivitate nu lipsită de detentă ironică, ce exclude, care va să zică, elanul apodictic, logica intempestivă a axiomelor sau agresivitatea epistemologică a concluziilor („sunt de profesie filozof, toată viața/ m-am gândit la esență, la sensul nașterii și/ la alte asemenea lucruri fundamentale/ v-aș enumera câteva dintre concluziile mele/ dacă aveți cu ce nota” sau „Cum să fii tu în același timp/ mare și corabie, pasăre și cer/ în această lume nu se poate așa ceva/ n-ai decât să te întorci acolo/ înapoi în pânțele de unde vii”). Nu lipsite de interes sunt și acele versuri în care sunt interogate structurile și rosturile cuvintelor; (continuare în pagina. 7)

Târgu-Mureș: Galerie de artă românească modernă

Galeria de Artă Românească Modernă cuprinde **120 de lucrări de pictură și sculptură**, reprezentând o selecție din patrimoniul Muzeului de Artă Mureș. Operele, multe din ele inedite, permit o foarte scurtă trecere în revistă a evoluției picturii autohtone moderne, a interferențelor acestora cu tendințele și curentele europene care au marcat racordarea sa la marea cultură occidentală. Altfel spus, **“Tradiție, Avangardă, Modernism”**.

Galeria de Artă Românească Modernă propune o abordare inedită a unui secol de pictură și sculptură românească, în toată complexitatea și diversitatea sa.

Portrete, peisaje, interioare, naturi statice, compoziții avangardiste.

Lucrări aparținând maeștrilor: **Theodor Aman, Ion Andreescu, Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian, Gheorghe Petrașcu, Theodor Pallady, Nicolae Tonitza, Dimitrie Paciurea, Nicolae Dărăscu, Ion Țuculescu, Corneliu Baba, Ziffer Sándor, Eugen Gâscă, Ion Vlasiu** și mulți alții.

Citiți în pag. 5 un interesant reportaj de la momentul inaugural realizat de prof. Vasile Alexandru RUS

“Criticele” lui Al. Cistelecă și lirica tradiționalistă

de Eugeniu NISTOR

Sedus, cum este, de lirica cultivată și rafinată a echinoxistilor – o lirică aproape exclusiv citadină și de un garantat succes contemporan, afirmată în baza unui enunțat și respectat program canonic, despre care a scris, în ultimele trei decenii și jumătate, sute de pagini în revistele literare, fiind recunoscut atât ca teoretician, cât și ca lider al acestei mișcări literare –, mai că nu-ți vine să crezi că un critic de talia lui Al. Cistelecă manifestă, sub aspectul receptării critice, preocupări pentru poezia tradiționalistă românească, clasică și contemporană. Aceste preocupări par a fi mai degrabă un fel de reacție antinomică, în total dezacord cu rigorile sale poetice și științifice literare. Și, totuși, nu este așa! Criticul are, după datele de care dispunem, o sensibilitate specială pentru acest orizont poetic; o spunem în deplină cunoștință de cauză, având prilejul, în câteva împrejurări culturale, de a verifica „pe viu”, cum s-ar spune, această sensibilitate.

Vom ilustra, în continuare, cele afirmate prin argumente și exemplificări.

Un prim exemplu argumentativ: prin ani '80, Cistelecă susținea, cu consecvență, în paginile revistei orădene *Familia* două rubrici foarte căutate de cititori: „Cronica literară” și „Poșta redacției”; trecând peste faptul că în spațiul primei rubrici menționate își aplica frecvent spiritul critic și la volume ale unor poeți marcați de pecetea tradiționalismului, la „Poșta redacției”, unde dădea verdicte și îndrumări literare, dar și selecta pentru publicare încercările merituoză, precum altădată Iosif Vulcan, se vedea chiar mai clar preferința sa pentru poezia esențelor bucolice, pentru sentimentul ingenuu al obârșii și pentru lirismul evocator; cred că prin prisma acestor preferințe, care presupun și afinități corespunzătoare, i-a publicat și celui care scrie aceste rânduri trei-patru poezioare, în tot atâtea numere ale revistei.

Apoi, avem un argument mai slab, un fel de pro-tradiționalism la limită sau chiar un contra-argument al chestiunii, în expunerea care urmează. Pentru probarea faptelor revenim la „episodul” colaborării la *Familia* a lui Cistelecă, care, să recunoaștem, a avut ceva durată (vreo zece ani!), timp în care publicația orădeană a fost principala beneficiară a unui stil atractiv de cronică literară, care făcea rubrica respectivă ușor citibilă, cu o scriitură lipsită de zorzoane și de artificii, cu destule subtilități și tactici, totuși, atrase din zona ironicului și a parodicului, și, mai ales, înzestrată cu o atitudine critică fățișă, care o făcea și mai incitantă. Cu toate acestea, criticul s-a despărțit de *Familia*, în 1987, cu seninătate și fără regrete: „Aș numi acest efort o dragoste ratată, cel puțin în sensul în care ea n-a fost reciprocă. Eu țineam, cu încăpățănare, programatic, să-mi identific numele cu al revistei, refuzând, pentru asta, alte solicitări, destule tentante. Am și reușit, cel puțin în parte. Doar că, de o femeie care nu te iubește, ci doar te respectă, nu e bine să te ții toată viața.” (Convorbiri cu Al. Cistelecă, realizate de E. Nistor, în volumul *Dialoguri în Agora*, Ed. Ardealul, Tg.-Mureș, 2005, p. 23)

Venit la Târgu-Mureș, în redacția revistei *Vatra*, prin „chemare”, criticul își transferă în paginile acesteia întreaga gamă de procedee critice exersate anterior, continuând să scrie cronici literare dedicate inclusiv unor volume de poezie situate, în mod clar, în matca tradiționalismului. Criticul își va impune spiritul novator în cadrul programului *Vetrei* abia peste trei ani când, în condițiile abrogării cenzurii, mișcarea optzecistă capătă amploare, majoritatea publicațiilor literare instalându-și la cârmă scriitorii din această generație; în aceste împrejurări accede în postul de redactor șef adjunct și începe o serie de transformări. Sub imperiul metamorfozelor culturale generaționiste, revista târgumureșeană, aflată sub

direcția lui Cornel Moraru și Al. Cistelecă (acesta ca „motor” al acțiunii), renunță la eclectism și la multe alte aspecte care țineau, oarecum, de profilul ei social-cultural tradiționalist (program editorial, format, colectiv redacțional etc.), devenind o publicație strict literară. De această dată, ceea ce consideram anterior a fi *ispita tradiționalistă* a criticului, nu a mai funcționat, acesta cedând în favoarea sincronizării publicației târgumureșene cu irezistibilul val cultural postmodernist.

În același an al transferării la revista *Vatra* – și aici avem un al treilea exemplu argumentativ – acest ciudat apetit cultural (mai rar sesizabil la un critic atât de bine situat pe aliniamentul ideologic al dinamicului front literar optzecist), avea să ia proporții, astfel încât în volumul de debut, *Poezie și livresc* (Editura Cartea Românească, București, 1987), o bună parte din dimensiunile și nuanțele (Continuarea în pagina 3)

Eroul inteligent și brutal

de Casiana-Mirela COZMA

Statura eroului este neobișnuită, iar acțiunea sa pare menită ori să instituie ordinea, ori să o restabilească. Hegel considera „eroismul” ca pe o deplină manifestare a voinței proprii: „Eroii sunt indivizi care, sprijiniți pe independența caracterului și a liberului lor arbitru, iau asupra lor totalitatea unei acțiuni și o duc la îndeplinire, iar a înfăptui ceea ce e drept și normal apare ca o dispoziție sufletească individuală a lor”

Eroii lui Eliade vor fi preocupați permanent de descoperirea unor semnificații profunde, inaccesibile oamenilor de rând. Pe parcursul formării lor în lunga inițiere spirituală personajele au vădite preocupări intelectuale, li se fac diferite semne, în măsură să le călăuzească spre revelația misterului.

Un erou iscusit este și Amin din nuvela *Pescarul Amin* de Vasile Voiculescu, un personaj care are un statut special în comunitate, dar mai ales în natură, datorită trăsăturilor fizice și morale. Amin este omul-pește, pescarul cel nai iscusit al Deltei, e singurul capabil să anticipeze, să interpreteze mersului Dunării, tot ce are de a face cu apa cu peștii îl atrage. Trăsăturile lui sunt semne ale legăturii cu animalul totemic „Amin are în toată făptura lui ceva de mare amfibie. Înalt, șui, cu pieptul mare, ieșit înainte și umflat pe lături(...). Pielea pe el, lunecoasă, nu are fir de păr, moștenirea din moși-strămoși a neamului Aminilor, care se zice că s-ar fi trăgând din peștii(...) e încrustat ca de niște solzișori: locurile porilor is astupate de mâl și de mazăga peștilor”.¹

Prin ritualul îndeplinit Amin repetă caracterul sacru, magia vânătorii primului om, fiindcă peștele vânat de Amin nu este un pește oarecare, e o pradă care duce cu el vechimea timpului. Amin deslușește cu ușurință semnele divinității ascunse în diversitatea și banalul cotidian. Sensurile originare ale lumii, mișcarea ei fondatoare, nașterea lumilor, toate își au sâmburele tainic în negura apelor, în forfota ființelor acvatice: „peștii uriași din care i se trage neamul, leviatani strămoși ai legendelor, (...) chiții nemăsurați, morunii balauroși veghind peste adâncimi, biruitorii ai tuturor popoarelor, din care ieșeau pe țârmuri să nască oameni din pântecul lor rodnic și să întemeieze neamuri tari pe meleagurile pustiite”. Această iluminare interioară îi oferă viziunea unui întreg cosmos armonios, cuprins de delirul noii lui puteri de pătrundere, își întărește credința în strămoșul său legendar despre care i se povestise „Acum știe: nu e morun. E răs - strămoșul său legendarul (...) Urcase din alte lumi pe ape, de departe se altoise cu băștinașii și întemeiease între brațele fluviului neamul cel tare al Aminilor. Le dase lege: să nu se atingă de moruni”.¹ Legea lăsată neamului să precum și știința nouă la care accede Amin, îl determină să elibereze printr-un gest brutal morunul.

Erou inteligent care posedă valențele omului superior atent la ritmurile sacre, lente, ale unui univers de multă vreme apus, sărăcit, devalorizat de „cuceririle” lumii moderne.

Sergiu Andronic, din *Șarpele*, un ciudat aviator care prin prezență „trăda atâta siguranță de sine și atâta fantezie, avea un răs sănătos, masculin contagios, iar din părul lui se desprindea un foarte stins parfum de sănătate bărbătească”.² El tulbură relațiile existente mai ales în sfera erotică, fiind seducător, inventiv, inteligent, stărnind interesul femeilor din grupul de petrecăreți profani. Andronic zâmbește la fel de luminos și fermecător ca *Zorba Grecul* din romanul lui Kazantzakis.

Andronic, este un împlânzitor de șerpi, un personaj bizar, personajul care rupe structurile realului și îi îndeamnă pe excursioniști să intre într-o experiență ce le revelează destinul, le apare celorlalți ca fiind „un tânăr înalt, brun, cu capul gol, purtând ochelari de soare”, în ciuda faptului că soare asfințise, un tânăr care va trezi aspirațiile acestei familii burgheze și a invitațiilor ei. Ochii lui ageri reprezentau primejdia, magia de care aveau să fie cuprinși toți, beția din care nu-și puteau reveni.

În realitate tânărul se află în conflict cu solaritatea, fiind un om al umbrei și al luminii, detaliu confirmat și de precizarea, de aseme-

nea stranie, că el fusese uitat de către prietenii săi în pădure în timp ce dormea. Andronic mai sugerează, silnic, că prietenii săi sunt „demonici și metamorfici, schimbându-și necontenit înfățișarea”.

Fantezia îl transformă dintr-un sceptic inteligent într-un născocitor productiv care poartă pecetea de neconfundat a lui Mircea Eliade însuși. Aviatorul își câștigă autoritatea în fața celorlalți printr-un monolog plin de metafore și prin excentricitate. Inventează un joc cu gajuri, un joc intermediar al gândirii și ale reveriei, joc care presupune fuga, rătăcirea, și întoarcerea, acte cu o semnificație aparte. Prin acest joc dorea să-i pregătească pentru viitor, deoarece jocul este o acțiune magică ce trezește viața, iar pentru a fi eficace jocul trebuie să angajeze întreaga ființă, activată fiind una dintre funcțiile imaginarului, funcția stimulatorie a realului.

Excursioniștii fiind conștienți de lipsa lor de semnificație sunt dispuși să schimbe conjuncturile și ambianțele, marcați fiind și de lipsa unui sens al vieții citadine, caută o posibilitate de evadare, de exteriorizare a personalității lor frustrante, fiind binevenită excursia la mănăstire și jocul cu gajuri propus de Andronic. Reacțiile lor precum și întâmplările prin care acestea trec au loc într-o lume inexistentă. Impresia de ireal și fantastic este creată de un amestec straniu de sacru și grotesc, o trăsătură a prozei lui Eliade. În drumul spre mănăstire personajele sunt organizate în cupluri, în timpul jocului de gajuri cuplurile se dezorganizează, femeile și bărbații începând să graviteze în jurul lui Andronic. „El își exercită vraja lui malefică, tulburând conștiințele pe tot parcursul acțiunii, fiind un om total, oferindu-le libertatea de a se manifesta spontan într-o natură complice”.¹ Agent al spectacolului oferit pentru celelalte personaje iluzionistul stăpânește atât lumea rurală cât și cea urbană de unde vine.

După jocul cu gajuri din pădure, vilegiaturiiștii coboară în pivniță pentru a cumpăra vin, prin intermediul unei reverii în care trecutul se conturează într-o imagine, află că străfundurile mănăstirii ascund relicve preceștine, și chiar o crimă, căci pe locul acesta a pierit adevărata fată a Moruzeștilor, fata lor de sânge, iar nu cealaltă, adoptată după a doua căsătorie. Moarta fusese Arghira „frumoasa din lapte”, îndepărtată pentru a face loc unei alte fete, adoptată de către boierul, prin a doua sa căsătorie. Ca un adevărat poet al vieții, Andronic pare a-și însufleții o filozofie secretă, nu neapărat cea a resemnării, ci una a înfruntării liniștite a destinului, când declară că el este epifania unei ființe eterne, trăitoare prin părțile locului încă de la începuturile mănăstirii, „Eu simt că am trăit aici încontinuu, de la începutul mănăstirii”.

Talentat producător de îndrumări și aforisme, mai ales noaptea, când apare un șarpe, sosit de pe insula din mijlocul lacului care străjuiește mănăstirea, aviatorul consideră că e mai bine ca șarpele să fie prins acum decât mai târziu. Epifania nocturnă a lui Andronic, șarpele, îndreaptă, corectează, nunțile terestre, banale, conferindu-le un sens de primordialitate, prin transformarea mireseleor pământene, în mirese adamice, cosmice. În cazul de față cea corectată e Dorina, care se desprinde de mariajul convențional preconizat de către părinți și plutește împreună cu Andronic spre insula paradisiacă din centrul lacului, pentru a-și trăi cealaltă nuntă, cosmică eternă. Deslușirile cele mai vizibile apar cu prilejul unei imersiuni într-un palat subpământean de sticlă, înaintea nunții pe insulă, atunci când Dorina află că Andronic are două identități: cea de „bărbat frumos”, selenar, logodit cu întunericul, care apare „numai până ce răsare soarele” și o identitate de camuflaj, diurnă pe care o zăresc muritorii, ca un bărbat cu ochelari datorită conflictului cu lumina solară.

Coborâtă în palatul de sticlă, Dorina e uimită de lumina „argintie”, ce pătrunde „de altundeva”, care luminează palatul, o lumină care nu este a soarelui, deoarece în dualismul gnostic, raza solară e doar lumina „secundă”, a unei lumini primordiale, spirituale. Iden-

tificarea cea mai ciudată o precizează un tânăr frumos din lumea de dincolo, care i-o arată Dorinei pe Arghira „frumoasa din lapte”, mireasa eternă, pentru a-i sugera vizitatoarei că orice mireasă „neagră” de pe pământ nu este decât epifania terestră a miresei „albe” subpământene.

Pădurea este un mic labirint în care magicianul îi silește pe profanii bucureșteni să intre pentru a-i pune la o probă inițiativă pregătitoare.

Frenezia de a trăi, care-l caracterizează pe Andronic, face din el un personaj răzvrătit, o cutie de rezonanță a complexității lumii, dar și unul visător, cugetător, pentru care viața este o punte între Naștere și Moarte. Este un individ care știe să recunoască semnele și să le citească, acest om este înfățișat nu numai ca produs al istoriei, dar și ca fruct al unor întâmplări sacre, primordiale.

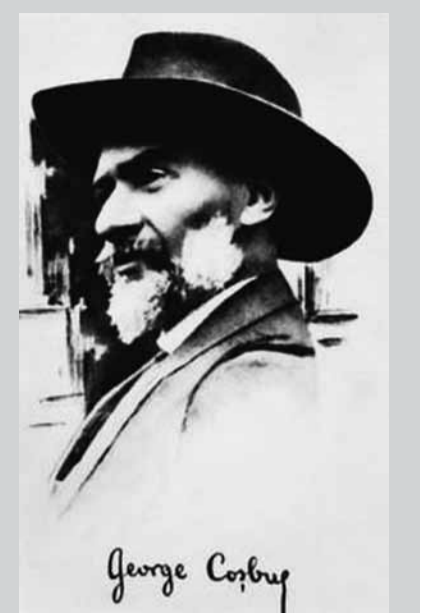
Egor, eroul din *Domnișoara Christina*, este la începutul aventurii sale timid, comod, pasiv, abandonat senzației de fresc și de banal, preocupat să o cucerească pe Sanda. Transformarea sa are loc, înspre final când întrușează forța revelatoare a sacralului. Crede cu disperare în natura onirică a aparițiilor strigoiului, dar amănunte covârșitoare îi confirmă teama că de fapt totul e cât se poate de real: „Fără grabă, fără emoții îi povesti întâmplările din noaptea trecută. Se minuna și el de precizia cu care își amintea toate amănuntele. Vorbea grav, oprindu-se des ca să înghită”. Eroul parcurge un întreg traseu inițiativ afectiv și psihic, pe care personajul îl parcurge pe măsură ce înțelege ce se întâmplă. De la groaza umilitoare și slăbiciunea paralizantă trece la autoamăgire și apoi revoltă, sfârșind cu acceptare resemnată și luciditate rece: „Egor rămase multă vreme lângă ușă. Ascultând cum se depărtează pașii. Prin ce miracol se liniștise deodată? Era calm, lucid; se simțea puternic, neînfricat”.¹

Din pictorul frivol ce-și exersa puterile de seducție n-a mai rămas nimic, întreaga ținută i s-a schimbat: mersul îi este ferm, vorba mai aspră, privirea mai sigură. Egor descoperă că este astfel. Hotărârea de a merge până la capăt, iubirea autentică, ce începe pentru Sanda, dar și situația excepțională îl fac pe Egor să-și asume destinul, să joace rolul pe care i-l a hărăzit strigoiul: „Se miră, o clipă în urmă, de propria lui tărie și seninătate. Acum nu-i mai era frică; alături de Sanda, cu mâna ei înghetată pierdută în pumnii lui fierbinți, crispați”.²

Umanitatea din el îl trezește și salvează, în ciuda puterilor Christinei, în pofida vrajei înlănțuitoare pe care știe s-o degaje aceasta. Îl salvează teama de muritor, dezgustul covârșitor, instinctul adecvării la propriul nivel, nevoia de solidaritate cu cei asemeni lui, forța vie ce-l animă, voința întregii sale ființe. Respingând –o pe Christina, Egor declanșează sfârșitul, prin gestul brutal strigoiului este învins. Metamorfozat de groază și plin de tărie Egor este capabil să stăpânească pornirile sale interioare cât și forțele supranaturale: „Era parcă mai înalt acum, mai slăbit. Jocul flăcărilor îi adâncea și mai mult ochii în orbite. Își făcea loc cu coatele printre oamenii tăcuți; De unde avusese puterea să comande totuși oamenii cu atâta dărzenie? Căci ochii lui Egor trădau o imensă oboseală și delirul se ghicea în pupilele tulburi, în buzele înțepenite și uscate”.³

Doar că eroul inteligent a îndrăznit să recunoască și să urmărească în el însuși ecoul fracturii pe care sacralul a provocat-o în ordinea comună a lumii. Ființa lui a fost atinsă de manifestarea supranaturalului.

1. Voiculescu, Vasile, *Pescarul Amin*, București, Editura Nemira, 2006, p. 352
2. Voiculescu, Vasile, *Pescarul Amin*, București, Editura Nemira, 2006, p. 353
3. Eliade, Mircea, *Șarpele*, București, Editura Cartex 2000, 2006, p. 178
4. Alexandrescu, Sorin, *Privind înapoi, modernitatea*, Editura Univers, București, 1999, p. 170
5. Eliade, Mircea, *Domnișoara Christina*, București, Editura Cartex 2000, 2006, p. 130
6. Eliade, Mircea, op. cit., p. 132
7. Eliade, Mircea, op. cit., p. 136

George Coșbuc

Premiile Concursului Național de Poezie „George Coșbuc”, ediția a XXVII-a

Cea de-a XXVII-a ediție a Concursului Național de poezie „George Coșbuc”, care a avut loc la Bistrița, în zilele de 28-29 octombrie 2011, și-a desemnat câștigătorii la cele două secțiuni: poeți consacrați, autori de volume de versuri editate în intervalul octombrie 2010-septembrie 2011, și secțiunea consacrată creațiilor literare ale elevilor.

Juriul acestei ediții, constituit din scriitorii: Vasile Muste (președinte), Olimpiu Nușfelean, George Vasile Dâncu, Ilie Moise și Valentin Marica, a fost pus în dificultate îndeosebi la ierarhizarea valorică a cărților de la prima secțiune; dar, în cele din urmă, a deliberat premiindu-i pe următorii autori: Marele Premiu – ION MUREȘAN, pentru volumul *Cartea Alcool*; Premiul Opera Omnia – DINU FLĂMÂND; Premiul special – EUGENIU NISTOR, pentru volumul *Golfuri și melancolii*; Premiul I – VIOREL MUREȘAN, pentru volumul *Buchetul de platină* și ȘTEFAN MANASIA, pentru volumul *Motocicleta de lemn*; Premiul II – OFELIA PRODAN, pentru volumul *Ulise și jocul de șah* și ADRIANA RODICA BARNA, pentru volumul *Lentile de contact*; Premiul III – MARIN MALAICU-HONDRARI, pentru volumul *La două zile distanță* și MĂLIN STAN, pentru volumul *Somnul tău îmi face bine*. De asemenea, s-au acordat și două mențiuni: SANDU AL. RAȚIU – pentru volumul *Călător* și GRIGORE POP, pentru volumul *Balada dorului*.

La cea de-a doua secțiune, organizată special pentru elevi, același juriu a acordat următoarele distincții: Premiul I – GEORGIANA MARIA ILICA; Premiul II – IULIUS HOREA ȘILICAN; Premiul III – MATEI TONȚAN; Mențiuni – PAULA SUCIU, TEOFANA TOMOROGA și ALEXANDRA CADAR.

Festivalul dedicat lui „Badea George” a avut același organizator principal ca și la edițiile anterioare: *Casa de Cultură a Sindicatelor „George Coșbuc” Bistrița*, în frunte cu același modest și sufletist director – ALEXANDRU CĂȚCĂUAN.

(R. E. Porter)

Nicolae NICOARĂ

Doină neterminată...

8 Septembrie 2011.

Frunză arsă de gorun,
Cetină de brad căruntă,
Numele pe care-l spun,
Logodit fără de nuntă,
Iancu, cel trudit sub stele,
Pe o prispă de brutar,
Obosit de Dor și jele
Adormi-va iar și iar...
Îl ard cântece surpate
Într-un ochi de fluier sfânt,
Doamne, dă-i odihnă-n toate
Și în Cer și pe pământ!
Vindecă-i din suflet graba
Și lumina din obraz,
Dacă noi dormim degeaba
Măcar el să fie treaz...

Pe drumul ce ducea la moară...

1 Noiembrie 2011.

Pe drumul ce ducea la moară,
Pe drumul stins ca un ecou,
L-am întâlnit în fapt de seară
Pe Badea George din Hordou.

I-am dat Poetului binețe,
Cum i se dă unui creștin
Și-așa, precum în tinerețe,
Am vrut nainte-i să mă-nchin...

Venea cu el din depărtare
Un cântec trist, cum altul nu-i-
„Țară avem și noi sub soare
Și o râvnesc dușmani destui...”

Și astăzi tot mai stăm la pândă,
Graiul cel vechi să-l apărăm-
De grâu e pâinea mai flămândă,
Am și uitat să-l măcinăm...

Ne plânge Doina în izvoare
Și-n clopotele din Râmeți!
Eu știu că adevărul doare,
Cine-i ascultă pe poeți,

Cine mai cântă în Balade
Trecutul unui neam român?
Atâtea versuri cumsecade
La vama somnului rămân!

Pe drumul ce ducea la moară,
Pe drumul vechi- nu-i altul nou!
M-am întâlnit în fapt de seară
Cu Badea George din Hordou...

Vin din Ardeal...

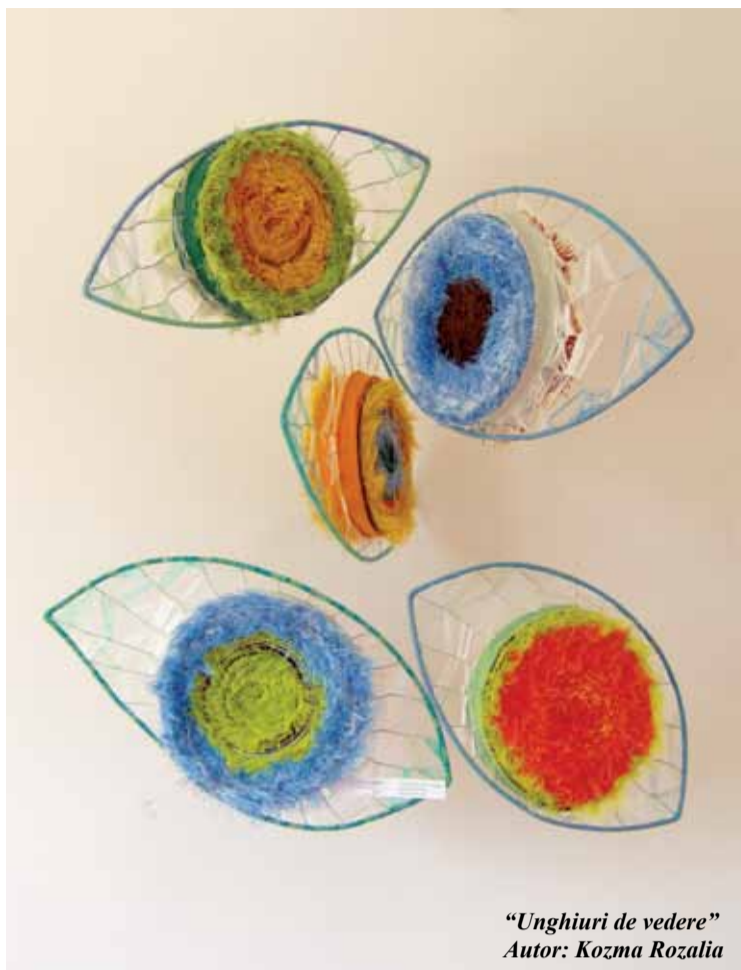
Duminică, 16 Octombrie 2011.

Vin din Ardeal, mereu de-acolo vin,
Spre Casă gândul tot mai des mă-ndeamnă
Neobosit de vremuri și deplin
Pe dealurile mele dinspre toamnă...

Ce sfântă-i setea spusă la izvor
Și mă îmbăt din apa lui curată!
Vin din Ardeal și oasele mă dor
De parcă mi-au fost trase iar pe roată!

„Doamne-ajută” îmi spun Moșii mei
Și slova lor e tot mai necăjită,
Aici și-acum nu pot să spun de ce-i,
Cine le duce limba în ispită?

De peste tot îmi ies tăceri în drum,
Precum haiducii-n vreme e pribegie!
Vin din Ardeal, vin supărat acum,
Dar supărarea încă nu mă știe...

“Unghiuri de vedere”
Autor: Kozma Rozalia

Aurel HANCU

Crucea de Lumină

Se țese cântul ca la început,
un început de Lume, ni se spune,
din nou se naște totul, cum s-a vrut -
Cuvântul zămislește tot, o, ce minune!

În taină legi ce-i jos cu ce e sus
și suferința-o duci spre biruință,
ești Crucea lui, a lui Isus,
ești trecerea din neînțelegere la înțelegere!

Din moarte, ne conduci la înviere
și cine crede-n tine, cum s-a spus,
din nou se naște și nicicând nu piere,
un nou Eon se naște, la apus!

O lume nouă, cum ni s-a promis,
lubirea sacră, fără frontiere...
Minunea a pornit din vis
și se deschide după Înviere!

Lumină-acum și-ntotdeauna ești
prefigurare a tot ce o să fie...
O, Cruce Sfântă, ne înveșnicești,
durerea o preschimbi în bucurie!

Din Tronul veșnic curge apa lină
și limpede precum e un cristal...
Pe malul apei, ca într-o grădină,
mereu va crește Pomul Vieții, sideral!

Și frunzele spre vindecare sunt
și Neamurile toate-l cercetează
și Crucea s- (ne-) a - nălțat de la pământ
și-n ea Lumina pururea veghează!

Din cruce de tortură, cum ai fost,
te-ai preschimbat în Cruce de Lumină
și fructul cel râvnit fără de rost
are în loc chiar Pâinea fără vină !

În viața ta, sunt două necesare:
iubirea și durerea, cum să spun,
iubirea te apără de fiare,
durerea, Crucea, te urcă-n Pomul bun!

Și-acum și, pentru tot ce o să vină,
slăvește Crucea, poart-o fără vină,
te-ncrede-n vremea ce va fi senină,
te-ncrede deci în Crucea de Lumină!

Târnăveni, vineri, 12 august 2011

Melania CUC

Hoinarul cu șosete deșirate

La liman sunt
Rătăcind prin deșertul
Spre care
Afluiesc hidrocarburi
Și vise de unde
Călătorul iese tânăr
Murind.
Ireal cresc măceșii și spinii-măceșilor
În scobitura tălpii
De balerină arsă în porțelanul
De Mainssen .
Ș'apoi mai intră în scenă
Și vagabonul...
Hoinarul cu șosetele deșirate
Pe piciorul distanței dintre el
Și lumea care-l aplaudă.
Hainele lui miros a zi lucrătoare
Și a mineri
Ce trag vagonetul plin cu steril
Direct prin piața de păsări.
Luni este relache!

Vapoarele cu fugari și huiă

Întâmplările se desfac din coajă
Precum fisticul plantat pe linia orizontului.
În nume propriu dau alerta
Și buiesc armatorii, ca fluturii în lampă.
-Vapoarele cu fugari și huiă
Pleacă în lume.
La peluză
Fumegă grătarul cu fleicile grase.
În perechi pe viață,
Peștii din cina de taină fac volute sinucigașe
Peste buza acvarului de incintă.
Eu am trasat prima linie-frântă din șale
Pe masa de ping-pong..
Parez din memorie atacul
Și... alaiul de frațiși surori
Mă însoțește
Pas cu pas, inimă lângă inimă,
Prin palestra grecească.
Și apoi ...plouă pe mare și-n munte!
Tragem storiurile direct din coperta de carte
Peste numele celor
Ce ar fi putut fi într-o zi,
Pescari de oameni cu carte.
Dixit!

Felia de cernoziom

Mă răstignesc în mărul fertil,
De-a dreapta și de-a stânga
Trupului fără nume.
Sunt eroul perfect din panoplia sfintei familii.
Categoric, catedrala mea este un avanpost
Din care scrutez orizontul unde
Cântă cocoșul lui Iuda.
Un spațiu mic cât dopul de la sticla de mir
Este grădina din care ies stânjeneii.
În medie, suntem câte doi pe fiecare
Felia de cernoziom îngurășat
Cu gândurile celor fără stăpân!
Legată la staul, moare de sete și foame
Ziua de sărbătoare...
Sigur
Nu voi ajunge bătrână
Cât arborele de gingobiloba
Pe care îl țin în paharul cu apă.
Liniștea îmi sfășie rochia de saten
Și știu că apele s-au rupt uscat .
Ne naștem!
În ligheanul plin cu barje din foi de ziar
Curge cărbunele.Alb.
Alt revoluționar și-a dat foc
La valiza cu vise-ucise
Și toate lucrurile-bune de care-mi amintesc
Sunt înglobate într-un grăunte de mei.

Galeria de artă românească modernă, evenimentul cultural al anului la Târgu-Mureș

de Vasile Alexandru RUS

Evenimentul cel mai important al anului din orașul nostru a fost precedat de un Simpozion național de artă „Istorie și artă în societatea românească din perioada 1850-1950” care a avut loc în perioada 20-21 octombrie 2011 și la care au participat directori de muzee, cadre universitare, colecționari,

limba maghiară la inaugurarea unei Galerii de artă românească, în România! Sperăm să nu fie o eroare de *hermeneutică a traducerii* sau de *uzaj politic*, un derapaj de fapt, dar este o **impolitețe** care ține de fundamentalismul minoritar?! Ferește-ne de fundamentalisme! Cel minoritar clamează până la exces

istorici și critici de artă, cu lucrări pertinente și substanțiale. Simpozionul a fost o reușită intelectuală prin expunerile interesante care au exprimat poziții diverse într-un climat colocvial. Și-au adus contribuția printre alții Prof. Univ. Dr. Cornel Sigmirean - Târgu Mureș, Prof. Univ. Dr. Ioan Opreș - București, Dr. Ioana Vlasiu - București, Aurelia Ciupe (fica maestrului Aurel Ciupe) - Cluj Napoca, Prof. Univ. Dr. Ileana Pintilie - Timișoara, Ing. Dr. Georg Lecca (colecționar) - Germania, colecționarul și criticul de artă Pavel Șușară - București și lista poate continua.

și stereotip multiculturalismul, drepturile colective, Europa! Domnul Ioan Șulea, șeful secției de artă evidențiază geneza, evoluția și valoarea proiectului pe care l-a realizat împreună cu Cora Fodor. Publicul este invitat să viziteze capodoperele din sălile Muzeului fapt care prilejuiește trăiri artistice, dialoguri estetice, bucuriile întâlnirilor și comuniunii. Păcat însă, conducătorii unor instituții precum Prefectura, Primăria, rectorii și decanii unor universități și facultăți, **au lipsit!** Nu se face să nu onorezi un asemenea eveniment cultural care rar se întâmplă în lumea noastră.

Vineri, 21 octombrie 2011, la ora 17 în sălile muzeului, pe holurile și treptele Palatului Culturii era plin de lume! Demult nu s-a mai văzut un public atât de numeros și variat, identități atât diverse și avizate. Florin Croitoru cu sunetul atât de dumnezeiesc al vioarei, *marchează evenimentul*. Doamna Lokodi Edita Emöke a subliniat implicarea și eforturile Consiliului Județean prin faptul că evenimentul a fost finanțat de Consiliul Județean Mureș. Domnul Soós Zoltán, directorul Muzeului Județean Mureș, organizator, a apreciat Galeria de Artă Românească Modernă ca un proiect reușit folosind metafora celui de-al doilea picior, picior lipsă până în acest moment?! Apoi, a dat citire mesajului ministrului culturii, Kelemen Hunor, scris într-o limbă de lemn, și, spre consternarea tuturor, a avut o retorică cu multe aăa-uri, pauze, scuzându-se pentru unele greșeli de **traducere**. Asta a întrecut orice măsură!! Ministrul Culturii Române trimite un mesaj în

Criticul de artă Pavel Șușară a preluat ideea celor *două picioare*, a celor două culturi, cea maghiară, mai apropiată de cea germană, cu accent pe grav, tragic, mai *corozivă*, cea românească, mai meridională, solară și lirică. Culturile pot nu numai conviețui, ci și comunica, acum, în aripi separate, dar mâine, în astral, de ce nu în aceleași spațiu, în afirmare de sine și dialog. Deci, am înțeles, modelul natural, firesc, nu este segregarea, de care se abuzează în acest moment până la obsesiv, ci comuniunea în interculturalitate. Culturile sunt culori în spectrul luminii, fulgurații luminoase ale aceluiași spirit uman și nu ghetto-uri etnocratice întunecate!

Acest proiect s-a născut din rațiuni naturale și culturale când, în 2002, s-a deschis Galeria de Artă Clasică Maghiară în *Aripa stângă*. Vechea pinacotecă, galerie devenită *permanentă*, cuprinzând lucrări ale unor valoroși pictori maghiari din Ungaria și Transilvania: Munkacsi Mihály, Pall László,

Wagner Sándor, Ferenczi Károly, ș.a. Dar *lipsea un picior*, cum se exprima plastic domul Soós Zoltan, o aripă, *Aripa dreaptă*. Ideea a avut-o pictorul Aurel Ciupe, întemeietor de învățământ artistic și inițiator de instituții de artă, în perioada 1932-1940, la Târgu Mureș, inclusiv în limba română! *N-a fost să fie*, dar gândul a **rodit** și Ioan Șulea trebuia să îplinească un vis legitim și vital. *Hazardul* lucrează și-n favoarea noastră, Dumnezeu e Sus! În anul 2004 la Muzeu vine Cora Fodor, o tânără inteligentă, de mare caracter, care-l susține. Astfel, cei doi bat la uși, se roagă, li se închid, dar nu se lasă. Vechile săli de studiu ale Liceului de Artă, de la etajul al III-lea din Palatul Culturii le amenajează conform cerințelor standard de practică muzeistică: simeză, iluminat special, sistem de siguranță....Se găsesc sponsori, se editează un extraordinar catalog, un produs artistic de mare valoare: „*Tradiție, Avangardă, Modernism*”, în limbile română, maghiară și engleză, cu reproduceri de calitate. Bravo fotografilor! Concepție grafică și argument - Ioan Șulea, texte de catalog - Cora Fodor. Textele se

MuzeuArtaMures și site-ul www.muzeumures.ro/sectiuneaArta, cu toate informațiile despre Muzeul de Artă. Galeria, ca parcurs expozițional, au gândit-o ca pe o *Diagonală de 100 ani*, de la Theodor Aman la Corneliu Baba. Theodor Aman, Nicolae Grigorescu cu un celebru Car cu boi, Ion Andreescu și Ștefan Luchian ocupă prima sală. În sala a doua îi regăsim pe interbelicii Theodor Pallady și Gheorghe Petrașcu, pe cei care formau Grupul celor 4: Nicolae Tonitza, Oscar Han, Francisc Șirato și Ștefan Dimitrescu. Sala a treia: Școala de la Balcic (o, ce blestemată istorie!!!), nostalgie și melancolie, cu Nicolae Dărăscu, Iosif Iser, Lucian Grigorescu, avangarda: Hans Mattis Teutsch, M.H.Maxy. Sala a patra unde țin să-i menționem pe cei doi mari artiști care au marcat arta românească: Ion Țuculescu și Corneliu Baba. Sala a cincea este dedicată artiștilor ardeleni: Aurel Ciupe, Ion Vlasiu, Eugen Gâscă, Izsák Marton. Și o mențione care vorbește de la sine: Galeria de Artă Românească cuprinde pictori români, evrei, sași, maghiari, de pe tot arealul vechii României. Deci, cultura românească în fires-

disting printr-o scriitură densă, stratificată artistic, estetic, psihologic și mitologic, prin care se prezintă pictorii. Prin reproducerile de calitate, operele lor ne vorbesc.

Galeria cuprinde 120 de lucrări care până acum *zăceau în depozit*, 90% necesitând refacerea ramelor. Și restauratorii au făcut eforturi mari! Țin să-l menționez pe Karácsonyi Ferenc datorită pasiunii, dăruirii și muncii depuse.

Momentul a fost pregătit, mediatizat prin spoturi audio și video, presă scrisă, bannere, afișaj, inclusiv electronic. Flaviu Gheorghită, prin voluntariat, a creat și administrat pagina de facebook: www.facebook.com/

cul ei este multiculturală în sensul osmozei interculturale. Într-un final îngerul are două aripi, la o oarecare distanță azi, dar mâine, ca să zboare trebuie să fie în *sistemul pneumatic al aceluiași corp eteric, spiritual*. Dualitatea, în opoziție, este urâtenie și boală, în **complementaritate, afinitate și armonie!**

Vizitați muzeul, dar ambele *Aripi* și **veți fi mai complecși, mai bogați spiritual. Veți vedea lumea altfel!** **Lucrurile, oamenii vor apărea ca jocuri de lumini și umbre, de culori și forme, și nu doar ca ustensile și bunuri de consum. Simțurile se vor elibera de sclavia poftelor și percepția va fi o lume ca o operă de artă.**

Cântecul de lebadă al... Păuniței

Ioan Suci MOIȘA

Ion Ilie Mileșan, autor discret și deloc grăbit editorial, vine, în sfârșit, cu o carte, după o oarecare absență din peisajul literar. Dincolo de o scriitură fluentă, condusă cu eleganță, savuroasă și deloc suspectată de un imaginar excesiv, Mileșan recuperează în această carte un limbaj în registru vechi, specific satului ardelean. Aflat la vârsta senectuții, când se acumulează atât înțelepciunea, cât și experiența necesară unei priviri obiective asupra lucrurilor, autorul reușește să stănească interesul prin structurarea unei povestiri ce păstrează suficientă credibilitate și tensiune interioară.

La prima vedere, cartea nu prea invită la lectură, probabil din cauza titlului oarecum livresc, ba nici intrarea în lectură nu este prea comodă, abia după primele pagini se descoperă atracția ei irezistibilă.

Acțiunea se petrece în sate precum Sântu, Delureni, Sălcioara, Gheja, pe care personajul principal, Cioloca, le colindă adesea în activitățile sale gospodărești; de fapt, Cioloca este din Delureni însă se stabilește în cele din urmă la Sălcioara. Dintru început, Cioloca este pasionat de cimpoi, chiar așa îl chema, Cimpoiul, numai că era apelat cu numele de Cioloca sau Suru, pentru că începuse să încărunească de timpuriu.

În jurul acestui Cioloca se desfășoară acțiunea acestei cărți, toate firele duc spre conexiunea cu acest personaj, oarecum însingurat, rupt de generația sa, care trăiește adică pentru muncă și prosperitate și reușește, la

un momnet dat, să adune oarece cheag, așa încât, fiind un fecior tomnatec de-acum și având o situație materială destul de solidă, încearcă să-și găsească perechea. Aleasa este în cele din urmă Păuna, o fată provenind dintr-o familie cu mulți copii dar foarte atrăgătoare, vizată însă și de un alt fecior din sat, Virgil Chisăliță. Cum acest Chisăliță nu este prea decis, Cioloca are câștig de cauză și se căsătorește cu frumoasa și foarte tână Păuna, iar Chisăliță rămâne în umbra lor, urmărindu-i îndeaproape și aruncând săgeți otrăvite cu ocazia discuțiilor pe care le avea în sat, chiar în timpul oficierii cununiei se produce un incident urmare a invidiei lui; un episod umilitor la adresa celor doi miri.

Avem de a face în această carte cu o lume pe cât de anodină, pe atât de plină de evenimente; în centrul acestei lumi, prin particularitatea vieții plină de evenimente, unele de perspectivă optimistă, altele de un tragism copleșitor, se află Cioloca, în umbra sa fiind ceilalți eroi ai cărții, precum părintele Partenie; jandarmul Călin Cerghizan; vecinul lui Cioloca, bătrânul Zahei ș.a.m.d.

Proaspătul cuplu trăiește însă în prosperitate și înțelegere, fiecare dintre cei doi protagoniști îndeplinindu-și cu prisosință obligațiile matrimoniale ce îi revin.

Până la un punct, s-ar părea că nimeni și nimic n-o să tulbure liniștea celor doi, dar într-o noapte, când Cioloca este plecat de acasă, se întâmplă tragedia: Păuna este violată, torturată sălbatic și ucisă. „Trupul

inert al Păuniței fusese descoperit în zori, lângă fântână, de unul Dumitru Migovan, care mergea la cosit. Cum ăla voia să prindă iarba-nrouată cât mai multă vreme, în graba lui scurtase traseul obișnuit luând-o prin fundătura dinspre ogrăzi, a lui Cioloca și a bătrânului Zahei, pentru a străbate, după aceea, lanurile de porumb care dădeau în cosajniță. Dar nu apucase să facă mulți pași când auzise un scâncet ca de copil. Își aruncă ochii peste gardul de fier forjat și-i căzu – mai bine și-ar fi văzut de drum! – peste o mogâldeață, în preajma <coșului> ... La început nu bănuise ce putea să, ziua era încă tulbure – le povestea ălorlalți – dar cum <scâncetul> devenise repede un schelălăit, s-antors, a încercat uscioara; era-ncuiată și atunci s-a cățarat pe grilaj, a sărit în ograda. <Mogâldeața> era de fapt Păunița ... De-acum țeapănă! ...”

De aici tensiunea romanului devine tot mai intensă, intră în scenă jandarmul locului, care începe o serie de cercetări. Primul bănuț de această crimă sadică este chiar slujbașul lui Cioloca, Victor, căruia i se spune și Decătreziua, un orfan căruia i se oferă o situație privilegiată în familia lui Cioloca, datorită felului de a se implica în sporierea avuției stăpânului. Nu-i vorbă că Victor este îndrăgostit de Păuna, însă lucrurile nu sunt deloc limpezi, deși Victor lipsește chiar în seara crimei de la stână. În cercetare este luat și Chisăliță; oricum, Victor pătimește mult din cauza suspiciunii jandarmului; este torturat,

legat și aruncat în camera de arest, intervenind însă cei doi procurori, veniți de la oraș, care încearcă să calmeze lucrurile și să le ia metodic; iau probe și încearcă să stabilească în mod științific numele adevăratului ucigaș. Cu această ocazie, Victor este eliberat, punându-i-se totuși în vedere că se află la dispoziția anchetatorilor.

Începând de la tragicul eveniment și până la aflarea adevăratului criminal, cartea păstrează o tensiune copleșitoare, cei doi bănuți intrând într-o alternanță a suspiciunii procurorilor, pentru ca în cele din urmă tensiunea cărții să atingă intensitatea maximă, tocmai în momentul când adevăratul criminal este descoperit și arestat.

Totul intră într-un calm resemnat, iar când Virgil Chisăliță este arestat pentru omor, deja această resemnare include un oarecare fiersc, de genul „viața merge înainte”.

Romanul „Sub zodia patimilor” – Editura Ardealul (2011) - redescoperă un scriitor de o aleasă ținută scriitoricească, îl repune în discuția critică și îl acreditează cu cele mai generoasetribute. Ion Ilie Mileșan se dovedește încă o dată un scriitor care se află în miezul lucrurilor; autorul are știința conducerii narațiunii spre un final la fel de intens precum o revelație; știe să lucreze cu sugestia, așa încât scenele erotice sunt învăluite de o perdea a discreției și a bunului simț; toate acestea îl fac pe autor să intre, fără dificultate, în galeria prozatorilor de cea mai bună calitate.

Temporalitate și onirism în poezia lui Nichita Stănescu

Romelia POPP

Nichita Stănescu a moștenit de la poezii secolului al XX-lea tendința de a-și autodefini concepția despre artă, artist și raportul pe care îl stabilește cu cei pentru care scrie. Ordinea problemelor vizate de o eventuală *ars poetica* se inversează: el nu creează o lume pe care încearcă s-o impună cititorului, ci dimpotrivă, dintr-o atitudine de maximă receptivitate, de iubire în fața vieții, se naște dorința de a găsi o cale de a capta frumosul într-o formulă care să fie accesibilă omului¹. Astfel, pe tot parcursul creației sale artistice există nenumărate încercări de a lămuri concepția sa despre cunoaștere prin artă, despre echilibrul dintre conținutul și forma poeziei sau despre relația artistului cu materia pe care o modelează, și anume cuvântul; existând o constantă și periodică revenire la nevoia de fixare a datelor proprii poeziei. Maturitatea începutului poartă amprenta ingenuității, a frăgezimilor adolescente, unite cu o limpezime a emoțiilor și a mesajului, de unde reies liniile pure și pline de grație ale versurilor. „Treptat, anumite frăgezimi au dispărut, vulturile sentimentelor s-au înmulțit și s-au complicat”², în plus se adaugă o nuanță de gravitate, lipsită se pare de surâsul de altădată. În poezia *Cântec de iarnă* descoperim toate caracterele perioadei de început a poetului, desfășurarea clară și sobră a versului, finețea și prospețimea vibrației emotive, stăpânită și transmisă cu degajare prin imagini de o factură deosebită. Poezia dezvăluie sunetul nou care spune altfel lucrurile decât cei dinaintea lui; poezia stă sub egida titlului *O viziune a sentimentelor*, care sugerează ceva din natura ei originală; întâlnim o formulă definitorie, destul de fericită pentru poezia stănesciană. Cu toate acestea, autorul cultivă o poezie care nu se lasă etichetată ușor, cu toate că aduce o notă izbitoare, neobișnuită. Faptul că poetul își vede mișcărilor sufletești, sentimentele, gândurile frapează încă de

la început; ca și cum în principiul său poetic s-a produs o deplasare de poziții, unghiul de vedere este sensibil modificat față de vechea, obișnuita atitudine a poezilor³. Poetul își contemplează într-un mod propriu emoțiile, nu numai cu o luciditate gravă sau ușor amuzată, ci cu o privire care s-a format la sugestia științei moderne. Poetul reușește performanța de a fi și cel care trăiește cu intensitate emoțiile, și cel care le observă cu detașare, fără să le anihileze, privindu-le parcă printr-o lunetă puternică. Privirile acestea intensificate duc la descoperiri interesante, la imaginea cvasifabuloasă a celor două lumi interferente, care ni se relevă⁴, prin elemente foarte concret conturate, mereu în mișcare, cu proprietăți uimitoare de a se influența reciproc, chiar de a se întrepătrunde. Limbajul metaforic îl intensifică până la autonomizarea lui, până la crearea fabulosului, sentimentul de iubire putând fi transpus în diferite forme.

Alergarea ființei omenești este mereu zădărnicită în poemul „Trepte”, însă fără a fi întreruptă, de un soi de paradox al spațiului, care în același timp devine și totuși nu devine altceva. Pistele suprapuse și infinite formează niște trepte metafizice, de pe care alergătorul cade ritmic, continuându-și cu toate acestea alergarea. Nicolae Manolescu⁵ vede imaginea, din punct de vedere plastic, drept una agresivă și decorativă în același timp; cinemateca ei introducând un fior existențial. Ne închipuim un Sisif modern obligat la o caznă și mai abstractă și mai fără de sens decât cea din mitologie, care are doar o absurditate demonstrativă, pedagogică. Nu știm dacă alergarea fără sfârșit este deznădăjduită, ca a lui Josef K. pe coridoarele tribunalului sau reprezintă chiar o expresie a *ținereții fără bătrânețe și a vieții fără de moarte*, imprecizie care poate mări neliniștea. În poem se pot găsi și subtilități pur

literare⁶: repetarea ritmică și obsedantă a verbului „a alerga” la imperfect, timp cu precădere oniric din moment ce toate visele se povestesc în mod curent la imperfect, care face ca alergarea să se mențină ca pe un ecran în conștiința noastră. Se identifică două stănescianisme tipice, construcții gramaticale imposibile care au ca justificare faptul că au fost realizate prin analogie cu expresii curente: „foarte seară”, „alergam alergând”⁷. „Alergam alergând” ne provoacă o delectare estetică, deoarece sugerează cu o intensitate acerbă exclusivitatea alergării, gerunziul fiind complement de mod ne indică a doua acțiune, una secundară săvârșită simultan cu prima; al doilea verb fiind identic ca înțeles cu primul, ni se creează impresia puternică cum că, în afară de alergare, nu mai există nimic pe lume, fiind vorba chiar despre o supraalergare, una totală, necircumstanțializată sau circumstanțializată doar prin ea însăși. Frumusețea poemului constă și în plasticitatea sa, căci poemul stănescian ar putea fi transpus de către un pictor sau chiar de către un cineast.

Nichita Stănescu ne răscolește sufletul, fiind imprezvizibil, ca de obicei și șterge parcă cu un burete revelația, făcând în așa fel încât finalul poemelor să fie ca o trezire din vis.

1. Victor Felea, *Reflexii critice*, Editura pentru Literatură, București, 1968, p. 87.
2. *Ibidem, ibidem*, p. 88.
3. Victor Felea, *op. cit.*, p. 90.
4. Victor Felea, *op. cit.*, p. 91.
5. Nicolae Manolescu, *Literatura română postbelică, Lista lui Manolescu, Poezia, vol. I*, Editura Aula, Brașov, 2001, p. 120.
6. Alex. Ștefănescu, *Nichita Stănescu Îngerul cu o carte în mâini*, Ed. Mașina de scris, București, 1999, p. 23.
7. *Ibidem, ibidem*, p. 90.

Asemănări...

Ioan MITITELU

În baie, într-un loc ferit de sub calorifer, a apărut pâna unui păianjen. Și în mijlocul pânzei trona însuși proprietarul, un păianjen mic și famelic având doar niște picioare exagerat de lungi.

Părea atât de stingher și neajutorat, încât am uitat de lecțiile date de nevestă-mea, în privința unor asemenea apariții de chiriași nepoftiți și l-am lăsat în pace, ba în plus nici nu am amintit nevastă-mi de intrus.

Voiam să văd cât va rezista acolo, așa fără nici un fel de mâncare fiindcă pe la noi prin apartament nu zboară nimic, nici muște, nici țânțari, nici musculițe de oțet, nici măcar avioane americane F16 sau elicoptere de atac Apache, pentru că, prevăzători, am pus plase la toate ferestrele.

În fiecare zi mă uitam, cu frica în inimă, ca să nu-l fi găsit cerberul casei, să văd dacă mai este acolo, dar se pare că a avut noroc deoarece zilele au trecut una după alta și el a rămas tot la locul său, în mijlocul pânzei sale, parcă din ce în ce mai sfrijit și din ce în ce mai trist. Doar picioarele parcă i s-au mai lungit.

Oare ce gânduri de mai bine îl țin ținut acolo și mai ales, tare aș vrea să știu ce speranțe îl mai țin în viață fiindcă în afară de aer, nu are nimic de mâncat.

De ce am scris despre el? Tocmai pentru că situația lui, seamănă al naibii de bine cu situația actuală a poporului român. Ca și el, poporul acesta mai răbdător chiar și decât lov, stă, vegetează și așteaptă. Ce așteaptă? Uneori nici el nu știe precis, dar prin cap i se vântură câteva cuvinte magice: „zile mai bune”.

Asta așteaptă! Fără să observe că la toate ferestrele, cei interesați, au pus plase de oțel impenetrabile.

www.reea.net

www.cnslrfratia-ms.ro

În luptă cu cenzura

Dragă Eugeniu,

în "Cuvântul liber" de marți, 4 oct. 2011, a apărut cronică mea: "Gh. Pacurar, Lacrima destinului", în care în mod inexplicabil - pentru mine - ești "tăiat", în două locuri de "(in)amicul" tău N.B. Se vede că nu știe să ierte! Între voi este o rivalitate necruțătoare! Firește că nu sunt de acord cu el! Trebuia să prezinte materialul așa cum l-am scris eu, fără nicio omisiune. Iartă tu, dacă el nu știe să ierte! Și, mai departe, răspunde în fața Celui Atotputernic! Probabil, în viitor se va îndrepta, ca și fiul risipitor!

Cu prietenie - Aurel Hancu

GHEORGHE PĂCURAR, *Lacrima destinului* (2010)

de Aurel HANCU

Scriu aceste rânduri, cu inima îndurerată, fiindcă erau pregătite să fie date publicității, dar, între timp, poetul **Gheorghe Păcurar**, colegul mai mic de la Gimnaziul din Cipău, a trecut la cele veșnice. Eram dator să scriu despre el și o merita. Fie ca această cronică târzie să fie și un omagiu pentru memoria lui.

Cartea, *Lacrima destinului* (Ed. Ardealul, Tg. Mureș, 2010, 190 p.), este o antologie care strânge generos laolaltă producția lirică a poetului de-a lungul aproape a două decenii (1990 - 2009), când au fost publicate cele opt volume de versuri, după cum urmează: *Floarea singuratecă* (1990), *La noi, în Ardeal* (1992), *Cântecul reîntregirii* (1995), *Țândări de stele* (1998), *Abisuri sufletești* (2000), *Sclipiri amăgitoare* (2003), *Sub geana amurgului* (2006) și *Liniștea din adâncuri* (2009).

Prefațatorul, **Iulian Boldea**, constată că volumul antologic, *Lacrima destinului*, reprezintă o selecție cuprinzătoare și sugestivă, desenând conturul unui poet "delicat și grav, atent deopotrivă la armoniile lumii și la tresăririle proprii ființe, la ecurile anamnetice ale istoriei și la convulsiile clipei de acum".

Referințele critice, prezentate și ele sintetic la sfârșitul culegerii, sunt în general pozitive și sunt semnate de *Al. Toșa*, *Cristian Stamatoiu*, *Eugeniu Nistor*, *Al. Cistelean*, *Iulian Boldea*, *Ileana Sandu*, *Ion Găbudean*. Din ele rezultă că Gh. Păcurar este un poet de factură clasică, deși utilizează versul liber, cultivă o poezie cu mesaj transparent, e un pastelist, pe alocuri meditativ, realizând monografia anotimpurilor, un poet al erosului, al istoriei ardelenesti, "bravând până la risc în simplitate și doinind în umbra clișeeilor cu o religiozitate calofilă ce nu se sfiște nici ea de anacronism" (Al. Cistelean).

Anumite cuvinte, cum ar fi: *tristețe*, *îndoială*, *pusti*, *suferință*, *neant*, *tăcere*, *mo-*

arte, *apocalipsă*, revin obsesiv în poezia lui Gh. Păcurar, totuși poetul rămâne un "om al cetății" (Ileana Sandu). Tot ea spune că avem de-a face cu o "poezie a eului, suspendată între aspirația spre absolut și realitatea spectacolului diurn, năucitor, violent și absurd".

Este un poet de o "mare cuminenie, dublată de o mare simplitate, mizând pe sinceritatea rostirii" (Eugeniu Nistor), nu lipsește aparența de "sămănătorism discursiv, turnat în tipare formale exotice, dar moderne" (Cristian Stamatoiu).

Al. Toșa găsește că sunt memorabile versurile: "Păstrați tăcere-n fapt și gând./ Mihai se plimbă pe pământ./ Cu gândurile noastre toate/ Mai vechi, mai noi, de unitate" (*Cântecul reîntregirii*); "Și dacă noi vreodată./ Vom pierde limba vie./ Blestemul tău, deodată./ Să cadă cu mânie" (*Lacrima limbii române*).

Ion Găbudean se apropie de poezia lui Gh. Păcurar, considerându-l un poet tradițional, cântăreț al spațiului transilvan, iar prin scepticism și ironie, el dă o tentă modernă demersului său liric, apreciind-o mai ales pe aceea care amintește de poezia japoneză, de așa numitul "haiku liber": "Liniștea toamnei/ Înobilând lumina -/ Tăceri în amurg". Parcă un întreg regn vege-tal și animal reînvie în micropoeemele sale, care cuceresc prin conciziune, sugestivitate, prin puritatea coloristică: "Floare de cireș -/ Dimineți înșorite/ Cu gânduri albe".

Deși om al catedrei, o viață de om, mișcându-se printre tineri, calm, blând, poate ușor interiorizat, ca să nu spun taciturn, cu un anume dar al rostirii, el și-a găsit timp să scrie poezie, parcă imperturbabil, a crezut în steaua ei. Luată pe anumite secvențe, poezia lui poate câștiga interesul cititorului. Se pare că în discursul său liric prea a spus "totul", spulberând involuntar o parte din misterul actului liric. N-a prea știut când să se oprească, adică n-a exploatat în-

deajuns *sugestia*, *alegera* nu întotdeauna a *cuvântului celui mai potrivit* în vocabularul poetic, iar, în *limbajul figurat*, a trecut a-de-sea în plan secund *metafora*, să-i spunem, *revelatorie*, cum ar pretinde *Lucian Blaga*, de aici poate și impresia de simplitate, banalitate, de loc comun.

De pildă, o poezie, *Dansul norilor* (p. 79) rezistă parcă doar prin primele șapte versuri, celelalte par un balast inutil, o explicare ce strică farmecul celor dintâi: "De câte ori/ Privesc norii/ Și cerul albastru/ Mi se pare/ Că lumea e frumoasă/ Și bine alcătuită./ Norii. / Și tot așa, "plimbându-te" printre versurile sale, găsești din când în când, "oaze" care pot da satisfacție, pot întruni exigențele lirice: "Pe drumul satului/ Se mai întâmplă/ Minuni./ Vine carul cu boi/ [...] Vine carul cu boi./ Pe drumul satului/ [...] Așa pe înserat./ Vine carul cu boi./ Încărcat. [...] Roțile./ Ca niște viori./ Cântă în noapte. [...] (Carul, p.33).

Și totuși se găsesc în volumul retrospectiv destule poezii emblematiche pe de-a întregul: *Marea* (p.45), *Toamnă românească* (p. 50), *Dragoste* (p.57), *Cântecul reîntregirii* (p. 62), *Lacrima limbii române* (p. 80), multe dintre "haik -urile" din *Țândări de stele* (1998), *Sclipiri amăgitoare* (2003) și *Liniștea din adâncuri* (2009), *În răspăr cu toată lumea* (p. 125), *Strigăte în pusti* (p.128), *O, această tristețe* (p. 142), *Pleoapa destinului* (p. 152).

Reproducem, spre argumentare, două texte: *Marea* - într-o prozodie populară, alertă și armonioasă, care prinde "cântecul" mării, acea frământare perpetuă a apei de spre care *Apocalipsa* spune: "Și-am văzut cer nou și pământ nou...și marea nu mai este..." (*Apocalipsa: 21, 1-2*), și altul în vers liber, *Pleoapa destinului* - un fel de premoniție pentru poetul Gh. Păcurar.

"Valuri, valuri, peste valuri/ Se izbesc etern de maluri./ Gânduri, gânduri și iar gânduri/ Se strecoară printre rânduri. // Din trecut, din

depărtare./ Se ivește-o nouă zare./ Din simțire și din fire/ Se naște foc și iubire. // Ca un rug, ca un descântec./ Marea-și dăltuiește-un cântec./ Sufletul din amintire/ Tinde-acum spre nemurire.// Păsări zboară în neștire/ Spre o nouă-alcătuire./ Arde-o flacără târzie/ Ca un iz de erezie.// Valuri, valuri și iar valuri/ Vin etern spre-aceleași maluri./ Zboară gânduri peste gânduri./ Și s-așează iar în rânduri.// Marea-i neagră-nvolburată/ Și de gânduri tulburată./ Lângă mal ca în pustie/ Cerc un vers de poezie." (*Marea*).

Parcă programatic, poetul Gh. Păcurar a ocolit versul în tipare clasice, crezând poate că este desuet să folosești un astfel de semnificativ, și totuși poezia, *Marea*, după umila noastră părere, poate fi considerată, în spațiul ei restrâns, o capodoperă!

"Sub pleoapa destinului/ Stă sufletul meu însingurat./ Numărându-și clipele/ Bune și rele./ Rătăcit prin pădurile memoriei/ Și visând la eternitate/ Vrând -nevrând./ Sub sîta destinului/ Se cerne norocul meu./ Cu zile albe și negre./ Până mântuirea va veni/ Și mă va scăpa/ De îndoilele acestei lumi/ Și de dorințele toate./ Sub geana destinului/ Sunt toate și toți./ Cei ce bântuie neliniști/ Cu gânduri ce ard/ În spectacolul lumii./ O himeră a sorții./ Ce nu încetează nicicând." (*Pleoapa destinului*).

A crezut mai mult versul liber, pe care l-a promovat constant de-a lungul întregii sale cariere poetice, însă, deși în poezie totul contează, în mod paradoxal, *poezia e poezie cu adevărat*, parcă dincolo de tiparul prozodic.

S-ar cuveni, cu dreptate, ca, măcar post mortem, poetul Gheorghe Păcurar să fie considerat **membru de drept și de fapt al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Mureș**.

Târnăveni, 27 august 2011

Cenaclu • Cenaclu • Cenaclu • Cenaclu

Poeme cu Marx

(urmărire din pagina 1) curios, verbul este înzestrat de poet cu calități ale corporalității, cu însemne ale materialității, ce reflectă o referențialitate grea de semnificații („Într-o sublimă, unică, mult înfinită dimineață/ când multe lucruri erau mai mult decât posibile/ cuvântul *acum* se împiedică brusc/ de el însuși// brusc își dădu seama de această situație/ nu putea trece dincolo de el însuși/ parcă sunt blestemat, spuse el/ sunt un cuvânt fără viitor/ nu știu de fapt nici de unde vin și nici/ spre ce mă îndrept/ și de câte ori fac un efort ca să mă smulg/ din mine însumi/ o imensă rădăcină iese din mine însumi/ și imediat cad din nou în mine însumi/ sunt propria mea capcană/ sunt propria mea închisoare/ sunt propriul meu gardian"). Multe dintre poemele lui Matei Vișniec au, cum s-a mai spus, alura unor fabule situate la limita absurdului și a tragicomicului postmodern, în care tensiunea lirică se naște din asumarea, parodică și livrescă, a unor antinomii, din reliefa ambivalenței ontice a contrariilor.

Un poem cu miză incontestabilă e acela care dă și titlul volumului; didacticismul trucaț al lecției de istorie în care sunt expuse ororile comunismului are, în ciuda tuturor aparențelor, o deschidere semantică și etică indiscutabilă: „Știu că povestesc prea repede și că ar fi trebuit să încep cu sfârșitul/ dar am de îngropat o sută de milioane de morți/ și nu e ușor să îngropi o sută de milioane de morți când suferi/ de miopie progresivă/ nu, nu e ușor să îngropi o sută de milioane de morți când/ ai mâncat cu Marx până la 30 de ani/ când ți-a rămas un gust atât de amar în gură/ când ai acrii în stomac și vomități la fiecare cinci minute". Melancolia, predispoziția gravă, bufoneria trucațată ce indică fără nici un echivoc dramatismul istoriei, toate aceste calități ale textului se regăsesc în multe poeme ale acestui volum de certă valoare și prestanță expresivă, ce marchează o întoarcere triumfală a poetului la uneltele lui.

Magda HAN

(auto) Portret

Tabloul

Solitudo

Aleargă caii sălbatici,
aleargă în galop prin mintea mea...
-făpturi dezlănțuite-
neputincioasă roua amintirilor
se-adăpostește în pupile...
e vremea ploilor târzii.

Dansează ielele nebune
cu sânnii goi și părul despletit...
-ademeniri lascive-
năluci de vise albe
se-ascund sub foșnetul de frunze...
e vremea toamnelor stranii.

Nechează calul alb, cu aripi de
lumină,
dispare în troienele zăpezii...
-vis neîmplinit-
se frânge jocul ielelor
și se revarsă roua din pupile...

Mă ghemuesc în coama cailor
sălbatici...
e vremea iernilor pustii.

Exist în fragmente de timp
mă descompun în trăiri efemere
cobor și mă-nalț și iarăși cobor
m-abandonez în iluzii
și în speranțe deșarte...

Mă inventez în alter-egouri
sunt "eu" sau sunt "tu" sau sunt "ea"
poate toți la un loc...
m-aprind în culori incandescente
și-n mine trăiește un vagabond...

M-ascund în castele zidite-n nisip
mă caut în vise ce nu au final
râsul mi-e plâns și plânsul mi-e răs
trăiesc doar în clipe...
...atemporal...

Mă circumscriu în cercul tăcerii
dansez dansul vieții
pe margini de-abisuri surpate...
mă-nalț și cobor și iarăși mă-nalț
pășesc peste punți suspendate...

*

Mă inventez în alter-egouri...
M-ascund în castele zidite-n nisip...
Mă circumscriu în cercul tăcerii...
Exist în fragmente de timp...

Stă agățat în timp,
un vechi tablou
ce-atârână pe-un perete scorojit
Îl poți privi... dar nu te vede,
n-are ochi...
un oarecare Picasso, în mare grabă,
i-a mângălit doar umbre
pe chipul obosit.

În jurul lui... tăcere...
cuvinte suspendate-n gând,
rămase nerostite pe buze
pângărite
de atâtea mâini străine care l-au
atins
și tu îl poți atinge...
dar nu simte
decât o urmă adâncă-n praf
asemeni unei răni deschise...

Se năruie pereții, rând pe rând,
și lumea lui întregă e prinsă sub
moloz
doar el încă atârână, agățat în timp,
un vechi tablou
c-oglinde sufletului spartă...
îl poți striga, de vrei,
dar nu te-aude...
îl asurzește tăcerea pereților ce
cad.

MEMORIA TIPARULUI - Mărturii ale presei mureșene de altădată

Pe drumurile Mureșului interbelic...

de Angela Măgherușan Precup (angelaprecup@yahoo.com)

Gropi periculoase, străzi desfundate, autorități indiferente. Sunt subiecte de presă permanente în România, după cum o dovedesc ziarurile din trecut și prezent.

În perioada interbelică de pildă, nevoia tot mai mare de căi de comunicație moderne și libertatea de exprimare au generat adevărate pledoarii jurnalistice în scopul dezvoltării rețelei de drumuri și căi ferate, ca element indispensabil dezvoltării generale. În județul Mureș, acest discurs al presei centrale se reflecta în paginile majorității gazetelor locale ale perioadei. Dar niciuna dintre acestea nu a pledat pentru rezolvarea problemei drumurilor așa cum a făcut-o publicația reghineană *Glăsuțului*, care prin incisivitatea directorului său proprietar, Florea Bogdan, și prin longevitatea apariției (1923-1931), a derulat timp de aproape un deceniu o veritabilă campanie de presă pentru sensibilizarea autorităților județene: „Comunicația, fiind un nerv al comerțului, deci un factor important al îmbogățirii, atât a statului cât și a cetățenilor, trebuie să preocupe nu numai pe guvernanții noștri de azi, ci și pe cei de mâine, dacă doresc în mod sincer binele și înflorirea țării.”

Iar motivele de îngrijorare nu erau puține, explica același ziar: „Ca să întreprinzi o călătorie cu trăsura sau cu automobilul dela Tg.-Mureș spre Toplița, trebuie să-ți faci mai întâi testamentul. Șoseaua națională nu-i numai gropi adânci, pline de mocirlă, în cari s-ar putea scălda întreg serviciul de edile din Tg.-Mureș. Podurile? Să nici nu pomenim de ele, căci nu mai există.”²

Această situație a județului Mureș din punctul de vedere al căilor de comunicație nu era

Gara CFR Târgu Mureș în perioada interbelică (colecția de fotografii a Muzeului Județean de Istorie Tg. Mureș)

nici mai bună și nici mai rea decât cea existentă la nivel național, fiind cauzată între altele, de „politicianismul” care făcea ca la nivel central, pozițiile cu responsabilitate în domeniu să fie ocupate nu de specialiști ci de miniștri desemnați exclusiv pe criterii politice, după cum scria *Glăsuțului* din Reghin în 1924,³ reluând constant, cu noi argumente, subiectul stării deplorabile a drumurilor din județ: „Toate țările cari doresc o stare economică comercială – financiară înfloritoare, pun un deosebit preț pe căile de comunicație. [...] Examinându-ne și noi șoselele și drumurile din județul Mureș putem constata că podurile formează un adevărat pericol nu numai pentru călătorii cu trăsuri, ci și pentru pedestrii. Drumurile la tot pasul scobite, formând adevărate cratere, în cari intră roțile până-n butuc. [...] Șanțurile șoselelor nu se mai cunosc. Sunt la un nivel cu drumul. [...] Ar fi timpul suprem ca autoritățile în drept să ia măsurile convenite pentru îndreptarea relelor.”⁴

Ajuns deputat și apoi prefect al județului Mureș, Florea Bogdan avea să cunoască în 1926 dilema dintre dorință și putință, nereușind să schimbe semnificativ starea drumurilor din județ în ciuda determinării manifestate anterior în plan publicistic, întrucât în tânăra Românie întregită nu exista domeniu care să nu fie prioritar, solicitând investiții majore. În aceeași perioadă, campania *Glăsuțului* continua, măcar în scop educativ dacă nu pentru rezultate concrete: „Când călătorește cineva printr-o țară oareșcare, fie cu trăsura, cu trenul, sau cu automobilul, primul lucru de care i se izbește ochiul este drumul de fier sau șoseaua. Dacă acestea sunt bune, omul are convingerea că acolo este o civilizație, este bună rânduiala.”⁵

Nu scăpau analizei punctuale a ziarului nici cele două orașe ale județului, Târgu Mureșul și Reghinul, conform organizării teritorial-administrative din perioada interbelică: „Asfaltul din Tg.-Mureș are aspectul unui bombardament din aeroplan, lăsat parcă anume să se ruineze, ca să coste cu atât mai mult reparația lui, sau ca oamenii să-și rupă osiile căruțelor, ca să facă venite fierarilor și dulgherilor. Nu se lasă mai pe jos nici Reghinul, care a avut norocul să nu-și facă asfalt în timpurile bune, și deci gropile sau hârtoapele din străzile principale și piața țin

recordul afunzimilor județene.”⁶

Sfârșitul primului deceniu interbelic aducea în paginile *Glăsuțului* o sensibilă schimbare de atitudine, prin abandonarea criticii generale în favoarea analizării unor soluții concrete, cum era în 1930 subiectul utilizării fondurilor colectate din taxele pentru drumuri: „Știm că pentru drumuri se încasează dela pedestri câte 50 lei, dela trăsuri 250 lei, dela automobiliști mai multe mii de lei, deci în fiecare județ se plătește în taxa drumurilor câte 20-30 milioane lei, deci avem tot dreptul să le pretindem guvernanților ca acești bani să se întrebuițeze în județul unde se încasează, pentru refacerea șoselelor!”⁷

Dar starea drumurilor preocupa și alte ziare mureșene ale perioadei. În 1936, starea drumurilor din Târgu-Mureș devenea subiect de polemică între ziarul liberal *Glăsuț Mureșului*, voce a primarului liberal în exercițiu Emil Dandea, și publicațiile opozante precum ziarul țărănist *Mureșul*, care scria acuzativ: „Ei bine, cetățeni, ce mai vreți... Apă murdară și puțină aveți... Străzi desfundate și pline de noroi aveți... Luminat slab aveți. [...] Ce mai vreți?”⁸ În replică, *Glăsuț Mureșului* argumenta: „Dacă se va găsi un singur cetățean, afară de cei eventual scăpați din casa nebunilor, care să poată susține pe drept că străzile orașului sunt azi mai rele ca înainte cu 3 ani, când de 5 ani le îngrijeau național - țărăniștii cu ungurii, și că atunci s-au făcut mai multe lucrări ca în cei doi ani trecuți, - d. Dandea pleacă imediat dela primărie.”⁹

În ceea ce privea chestiunea drumurilor la nivel județean, *Glăsuț Mureșului* analiza situația acestora din perspectivă economică: „Ce privește drumurile comunale s-au luat și în acest an, ca și în anii precedenți, toate măsurile ca primăriile și consiliile comunale, în a căror competență cade propriu zis administrarea acestor drumuri să facă toate eforturile pentru îmbunătățirea lor și ameliorarea situației atât de precară și păgubitoare intereselor economice, în care se află și în prezent partea cea mai mare a drumurilor comunale.”¹⁰

În aceste condiții, nu surprinde faptul că reabilitarea unei porțiuni de drum județean devenea, ca și azi, motiv de mare sărbătoare, după cum o arată un articol publicat de *Glăsuț Mureșului* din 1935: „Terminându-se lucrările șoselei județene Oarba – Band – Râciu – Teaca din județul nostru care are o lungime de 40 de km., legând județul Târnava Mică cu Bistrița precum și cu județul Cluj prin șoseaua națională, s-a desăvârșit o cale de comunicație importantă. [...] Au fost față la această solemnitate d. Porubschi Francisc prefectul județului, d. dr. Emil Dandea primarul municipiului Tg.-Mureș, d. inginer șef al județului Mureș Niculescu, primari și notarii din comunele vecine și un mare număr de cetățeni.”¹¹

În 1938, regăsim în *Glăsuț Mureșului* și argumentul pedicii reprezentate de starea proastă a căilor de comunicație în calea dezvoltării generale a județului. De această dată, pericolul era reprezentat de închiderea gării mici din Târgu-Mureș pentru transportul de marfă, din cauza unor contradicții apărute în reglementarea chiriei pe care primăria orașului o plătește până atunci către CFR, situație în care intervenea și Camera de Comerț a orașului în susținerea impactului acestei măsuri asupra vieții economice locale: „Sistematizarea orașului Tg.-Mureș s-a făcut astfel că întreprinderile industriale s-au plasat tocmai în jurul gării din orașul de sus, anume înființată la rândul său, pentru desfacerea traficului de mărfuri. Dacă s-ar sista traficul de vagoane de mărfuri și coletărie în această stație, numitele întreprinderi grupate în preajma acestei gări, ar trebui să facă o cheltuială de cărușie în plus, de câțiva kilometri. [...] Gara mare Tg.-Mureș ar putea cu greu satisface cerințele singură.”¹²

Iată doar câteva elemente ale unei incursiuni în prezentul nostru continuu, care dovedește încă o dată că în presa românească unele subiecte sunt de veșnică actualitate.

1. Ing. F. Bogdan, *Comunicația*, în *Glăsuțului*, Reghin, anul III, nr. 35, 6 august 1925, p. 1.
2. *ibidem*, p. 2.
3. *idem*, *Căile de comunicație și politicianismul...*, în *Glăsuțului*, Reghin, anul II, nr. 27, 10 iulie 1924, p. 1-2.
4. Arboreanu, *Importanța drumurilor*, în *Glăsuțului*, Reghin, anul IV, nr. 10, 4 martie 1926, p. 1.
5. *idem*, *Drumurile noastre*, în *Glăsuțului*, Reghin, anul IV, nr. 41-42, 21 octombrie 1926, p. 1.
6. Câmpianu, *Edilitate*, în *Glăsuțului*, anul V, nr. 16, 21 aprilie 1927, p. 2.
7. Arboreanu, *Drumurile noastre...*, în *Glăsuțului*, anul VIII, nr. 13-14, 28 septembrie 1930, p. 1. Pentru o comparație referitoare la valoarea acestei taxe, abonamentul la *Glăsuțului* pe un an se ridica la 100 lei.
8. *Luna Tg.-Mureșului*, în *Mureșul*, anul VII, nr. 9-10, 15 iulie 1936, p. 4.
9. *Puneri la punct*, în *Glăsuț Mureșului*, anul III, nr. 69, 1 august 1936, p. 4.
10. *Drumurile comunale*, în *Glăsuț Mureșului*, anul IV, nr. 96, 14 martie 1937, p. 2.
11. *Terminarea unei șosele în jud. Mureș*, în *Glăsuț Mureșului*, anul II, nr. 33, 5 septembrie 1935, p. 3.
12. *A doua gară a Tg.-Mureșului pe cale de a fi închisă?*, în *Glăsuț Mureșului*, anul V, nr. 143, 1 iulie 1938, p. 4.

Despre artă, cenzură și neputință

de Adrian A. Giurgea

Toată lumea e liberă să scrie și să creeze. Asta nu înseamnă însă că orice creație a cuiu este și artă. La fel cum nu înseamnă că orice comentariu, laudativ sau nu la adresa unui produs al creației umane, venit din partea vreunui muritor, că fiecare avem totodată dreptul la comentariu, este imediat artă în sine. Și când spun asta am în vedere lucrările critice sau analizele unor mari oameni de cultură, care „stau în picioare” prin ele înseși și care, prin demersul lor pun creația într-o ordine logică a valorilor, în antiteză cu sforătoarele texte ale unor neaveniți, chiar și de pe la noi, care, din dorința de a se auzi pe ei înșiși și pentru a se amăgi că au importanță, în fața unei adunări, de regulă formată din prieteni ai autorilor, încep să vorbească în termenii cei mai elogiși despre texte sau picturi ce ar fi putut fi cu

uşurință realizate de oricine, la fel de ieftine cum e o pungă de douăzeci de bani la marketul din colț. La fel de grav este însă atunci când, autori de valoare, care își cunosc propriile idealuri și putințe, apelează la vorbitorii de ocazie pentru a „le pune în valoare opera”. Iar în acest caz, spun, nu dau cu parul, o creație valoroasă, ce ar putea rivaliza poate chiar cu titluri clasice sau cu picturi ale unor autori celebri sunt aruncate în derizoriu. Și de ce toate acestea? Probabil dintr-o neputință a societății actuale de a mai impune ierarhiile. Probabil ca urmare a faptului că astăzi se poate cumpăra orice, până și iluzia „marelui creator”, când în vremurile trecute acesta era în fond un genial sărman ale cărui lucrări căpătau valoare abia după moarte...

Și poate vă întrebați ce legătură au toate cele spuse până aici

cu cenzura din titlu... Ei bine, e foarte simplu: azi nu mai avem cenzura comunistă care să pună la sertar scrieri de valoare; nu mai avem nici măcar cenzura bunului simț, ci pur și simplu cenzura nesimțirii și a puterii economice. Azi, dacă ai bani, poți expune orice și aproape oriunde, poți tipări cărți și poți organiza “lansări epocale” ale creațiilor tale, lingușit de “vorbitorii de ocazie” care, de multe ori, nu știu nici măcar să citească textele ce le-au înșirat în grabă pe foile din care trebuie să răzbată mai degrabă cât sunt ei de geniali și cât de onorați trebuie să se simtă muritorii din audiență că îi au în față, decât valoarea “operelor comentate”. Și toate astea în timp ce arta adevărată se face în locuri simple, fără talanți zornăitori, cu bun simț și așteptându-și cuminte vremea pentru a intra în atenția unui public deșteptat.

LitArt

Publicație lunară de cultură.
Apare la Târgu-Mureș sub egida
onorifică a Asociației Scriitorilor.
ISSN: 2067 - 5240

Tipărit la SC BAPAGENCY SRL
Odorheiu Secuiesc.
Tiraj: 1500 de exemplare

EDITOR: PFA GIURGEA ADRIAN ARMAND

Parteneri editoriali: **Societatea Scriitorilor, Editorilor și Tipografilor Mureșeni; Editura “MUREȘ” și www.cultura.inmures.ro**
Colegiul onorific: Cornel MORARU, Al. CISTELECAN, Iulian BOLDEA, Eugeniu NISTOR, Zeno GHIȚULESCU
Redactor-șef: **Adrian A. GIURGEA**

Redactori-colaboratori: Cora FODOR, Dumitru-Mircea BUDA, Mediana STAN, Mihai SUCIU, Laurențiu BLAGA,
I. SUCIU MOIȘA, Angela MĂGHERUȘAN-PRECU, Ovidiu I. POP, Rudy MOCA, Ioan GĂBUDEAN

Adresa de corespondență: Târgu-Mureș, str. George Enescu nr. 2. E-mail: redactia@litart.ro

Conținutul editorial al revistei poate fi găsit și pe internet la adresa www.litart.ro

Editorii nu își asumă responsabilitatea opiniilor exprimate de autori în materialele publicate.